

STUDENT'S MEANINGFUL EDUCATIONAL COMPETENCIES: THE DEFINITIVE ANALYSIS

The article covers the definitive analysis of the student's meaningful educational competencies. Peculiarities of the higher educational establishments content area with focus on Ukrainian society's needs are examined. The last is supplemented with not mainly values and sense, general culture, educational (cognitive), scientific and informational, communicative, social and labour competencies along with such ones as self-regulative and reflective, knowledge and skills gained and inter-linked with socially important and professionally recognized personal traits; but also the ability to apply them purposefully for effective usage up to the situation and solutions found.

Key words: competencies, competent-based approach, key competencies, basic (general) competencies, visual competencies, academic competencies, communicative competencies, research competencies, organizational competencies, student's meaningful educational competencies.

УДК 811.161.2:614.253

Андрейко Я. В.

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ

У статті проаналізовано поняття професійної компетенції, тобто здатності успішно діяти на основі практичного досвіду, умінь і знань при вирішенні завдань професійної діяльності.

Ключові слова: російська мова як іноземна, лексична норма, іншомовна професійна компетенція, мовленнєвий етикет.

Проблема навчання російської мови як іноземної постійно знаходиться в ряду актуальних проблем педагогіки та комунікативної лінгвістики.

Молодь із країн Азії, Африки приїжджає до України з метою здобуття вищої та післядипломної освіти. В деяких країнах російська мова вивчається у шкільному курсі як іноземна. Однак підготовка іноземних студентів з російської мови, отримана на батьківщині, є недостатньою для успішного оволодіння обраною спеціальністю. Студенти-іноземці відчувають великі труднощі в оволодінні спеціальною термінологією в системі наук, що становлять основу професійної підготовки фахівців, не сприймають на слух лекції зі спеціальних дисциплін, не можуть зрозуміти змісту навчальних посібників. Усі ці чинники зумовили зростання ролі російської мови і значення практичного оволодіння нею іноземцями, які навчаються в наших вищих навчальних закладах.

Метою і результатом вищої професійної освіти виступає поняття "професійна компетенція", тобто здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, умінь і знань при вирішенні завдань професійної діяльності. У психолого-педагогічній літературі компетентність розглядається як категорія оцінна, що характеризує людину як суб'єкта певного виду діяльності і забезпечує досягнення успіхів. При цьому оцінюються такі компоненти, як структура знань і умінь, ціннісні орієнтації, ставлення до діяльності, її результативність і здатність до удосконалення. Іншими словами, компетентність – це стійка готовність і здатність людини до діяльності зі "знанням справи". Останнє залежить від "таких п'яти основних елементів: глибоке розуміння суті завдань і проблем, які розв'язуються; наявність досвіду у даній сфері; уміння обирати засоби і способи діяльності, адекватні конкретним обставинам місця і часу; почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність учитися на помилках і привносити корективи у процес досягнення мети" [3, с. 28].

Під терміном "іншомовна професійна комунікативна компетенція" слід розуміти здатність здійснювати іншомовне професійне спілкування.

У сучасних дослідженнях термін "іншомовна комунікативна компетенція" тлумачать так:

- здатність брати до уваги у мовленнєвому спілкуванні контекстуальну доречність і вживаність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій [2, с. 18];
- знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації [4, с. 14];
- ступінь задовільного володіння певними нормами спілкування, поведінки як результат навчання, як засвоєння етно- і соціально-психологічних еталонів, стандартів, стереотипів поведінки, ступінь володіння технікою спілкування, як мовну систему в дії [5, с. 12];
- знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст якої охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), уміння та навички аналізу тексту та власне комунікативні надбання [6, с. 6–7].
- Іншомовна комунікативна компетентність є інтегральною характеристикою професійної діяльності фахівця, яка охоплює такі підструктури:
 - діяльнісну (знання, уміння, навички та способи здійснення професійної діяльності);
 - комунікативну (знання, уміння, навички та способи здійснення професійного спілкування).

Теоретичні та практичні аспекти формування іншомовної комунікативної компетенції суб'єктів професійної освіти аналізуються в роботах В.І. Байденко, Т.М. Балихіної, М.Н. Вятютневої, І.А. Зимової, Д.І. Ізаренкової, Л.П. Клобукової, А.К. Маркової, Є.І. Пассової, В.В. Сафонової, А.В. Хуторського, А.Н. Щукіної та ін. Питання, що пов'язані з мовною підготовкою іноземних студентів медичного профілю, розглядаються в дослідженнях Е.Р. Бердникової, Є.І. Гейченко, Є.В. Єршової, О.Л. Корольової, Л.П. Мухаммада, Е.С. Суздалевої, М.М.Циренкової та інших.

Г. Архіпова виділила у структурі комунікативної компетенції спеціаліста медичного профілю п'ять компонентів:

- лінгвістичну (мовну) компетенцію (соціолінгвістичну);
- тематичну компетенцію, що передбачає володіння екстралінгвістичною інформацією (це система знань професійних особливостей і реалій, етикетних форм мови і вміння користуватись ними в різних сферах ділового спілкування);
- соціокультурну компетенцію (поведінкову, етикетну);
- компенсаторну компетенцію (вміння домагатися взаєморозуміння; комплекс спеціальних мовних умінь, що характеризують рівень володіння іноземною мовою як засобом спілкування);
- навчальну компетенцію (уміння вчитися, навчальні і компенсуючі уміння, а також користуватися довідковою літературою тощо) [1, с. 12–13].

Курс російської мови у вищій школі (зокрема у медичних вузах) – професійно орієнтований курс і основна його мета полягає в тому, щоб допомогти іноземним студентам опанувати мовою навчальної, наукової літератури за фахом і підготувати їх до спілкування в професійній сфері.

Оскільки мета навчання російської мови як іноземної відрізняється від цілей навчання інших дисциплін, тому важливим є не накопичення знань, а оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю.

Навчання іншомовного спілкування здійснюється на засадах психолого-педагогічних принципів з урахуванням психофізіологічних механізмів усіх видів розумово-мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання і письмо) в рамках особистісно орієнтованого навчання.

Основні завдання навчання:

- формування вміння розуміти мову хворого (аудіювання);
- формування вміння вести діалог з пацієнтом (говоріння);
- формування вміння розуміти й інтерпретувати тексти (читання);
- формування вміння в письмовому оформленні діалогу (письмо).

Формування умінь і навичок у кожному виді мовленнєвої діяльності має певну специфіку, однак при цьому враховується тісний взаємозв'язок між аудіюванням, говорінням, читанням і письмом. Навчання мовної діяльності розглядається як взаємозалежний єдиний процес, при якому звертається увага на вироблення як загальних, так і специфічних умінь і навичок. Для досягнення цієї мети використовуються такі підходи: а) когнітивний (свідоме засвоєння знань і формування на їх основі мовних умінь і навичок); б) діяльнісний (навчання спілкування за допомогою мовної діяльності); в) соціокультурний (взаємодія мови і культури); г) особистісноорієнтований (облік особистісних характеристик і комунікативних потреб); д) навчання у співпраці (участь у дискусіях, спільних переглядах кінофільмів з подальшим обговоренням та ін.).

Серед дидактичних принципів активно застосовуються такі: наочність, посиленість, свідомість, науковість, системність, індивідуалізація, але провідним є принцип комунікативності, яким передбачається моделювання типових ситуацій, найбільш наближених до реального професійного спілкування. Застосування прийомів інтенсивного навчання сприяє процесу осмислення, узагальнення, самостійного комбінування і продукування мовного і мовленнєвого матеріалу.

Типи і види тренувальних вправ співвідносяться з практичною метою кожного етапу і рівнем навчання (рецептивний та продуктивний рівні).

Особливу специфіку має робота з вивчення лексичних норм. Нерідко саме у зв'язку з проблемами слововживання пов'язано невміння іноземців адекватно виразити свою думку, внаслідок чого той, що слухає або читає, може зрозуміти дану думку неправильно, спотворено. Саме при навчанні лексиці необхідно вирішувати такі найважливіші завдання: 1) подолання труднощів лексичного рівня, характерних для всіх іноземних студентів; 2) подолання інтерференції, викликані впливом конкретної мови (рідної або мови-посередника); 3) формування лінгвокультурологічної компетенції з урахуванням подібностей і відмінностей мовних картин світу носіїв російської мови та інших мов; 4) попередження так званого культурного шоку, що виникає в результаті недостатньої уваги до проблем міжкультурної комунікації.

Професійно-прикладний аспект реалізується у практичній діяльності медичних працівників при спілкуванні з пацієнтами. В комунікативній діяльності використовується мовленнєвий етикет, який відіграє значну роль у якості професійного спілкування. Усі зусилля допомогти пацієнтові можуть бути неефективними, якщо лікар не дотримується певних норм професійної та етичної мовленнєвої поведінки. Спілкування лікаря з хворим — це бесіда, метою якої є здалання недуги. Під час бесіди з лікарем пацієнт чекає від нього розуміння та співпереживання, тому лікареві потрібно шукати найточніші і найвиразніші слова, тим самим активно впливаючи на його настрій, самопочуття і на перебіг хвороби в цілому. У професійному спілкуванні з колегами лікар використовує мовні засоби, які відтворюють усі типові аспекти фахового мовлення.

Отже, перелічимо основні методичні принципи, за якими побудована робота з іноземними студентами при вивченні лексичних норм російської мови: 1) посиленість і послідовність навчального матеріалу "від простого до складного"; 2) зв'язок роботи над лексичними нормами з досліджуваними темами на заняттях російської мови (слід враховувати аспекти "загальне володіння мовою" і "наукова мова"); 3) зв'язок лексичного рівня зі словотвірним (облік найбільш продуктивних моделей) і синтаксичним (проблеми узгодження та управління); 4) вмотивованість і комунікативність навчальних завдань; 5) спрямованість завдань на залучення лінгвістичних знань і досвіду, набутих студентом при

вивченні рідної мови, проведення паралелей, виявлення подібностей, відмінностей і часткових збігів лексичних систем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архипова Г. С. Формирование иноязычной компетентности будущего специалиста (медицинского профиля). Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. – Чита, 2006.
2. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований // Иностранные языки в школе. 1985. – № 2. – С. 17–24.
3. Огарев Е.И. Компетентность образования: социальный аспект. – СПб.: РАОИОВ, 1995. – 85 с.
4. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук. 13.00.04. – К., 2005.
5. Прудникова Н. Н. Педагогическая технология формирования иноязычной компетенции студентов неязыковых вузов: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. – Саратов, 2007.
6. Федоренко Ю. П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Луцьк, 2005.

Андрейко Я.В.

ИНОЯЗЫЧНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ

В статье рассмотрено понятие профессиональной компетенции, то есть способности действовать успешно на основе практического опыта, умений и знаний в ходе решения задач профессиональной деятельности.

Ключевые слова: русский язык как иностранный, лексическая норма, иноязычная профессиональная компетенция, речевой этикет.

Andreyko Ya.V.

FOREIGN PROFESSIONAL COMMUNICATIVE JURISDICTION

The article focuses on the concept of professional competence, the ability to operate successfully on the basis of practical experience, skills and knowledge in solving of profession.

Key words: Russian as a foreign language, lexical rule, foreign language professional competence, speech etiquette.

УДК 378.147:802.0:656.6.61(04)(06)

Барсуک С. Л.

ЕФЕКТИВНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті представлена теоретична основа застосування стратегій навчання іноземної мови та їх різноманітність; описується реалізація когнітивного підходу до вивчення англійської як іноземної (CALLA), розглядається взаємозв'язок між ефективністю процесу навчання і застосуванням стратегій навчання мови.

Ключові слова: навчання іноземним мовам, ефективні засоби, стратегії навчання, когнітивний підхід до навчання академічному спілкуванню англійською мовою (CALLA).

Сучасний підхід до навчання іноземної мови ставиться до студента як до особистості, відповідає на його потреби, враховує його особистісні засоби навчання, аналізує і впроваджує в практику індивідуальний досвід успішних студентів у галузі вивчення мови. Можливо припустити, що, ознайомлюючи студентів з ефективними засобами навчання, можливо не тільки скоротити час навчання, а й зробити його більш ефективним. Більше того, активно впроваджуючи ефективні засоби навчання, ми не тільки забезпечуємо студента навчальними інструментами, а й посилюємо його віру в себе, спонукаємо до самонавчання й до відповідальності за результати свого навчання. Отже, перед викладачем стоїть завдання